

Проект

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про народну ініціативу щодо відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим і депутата місцевої ради та дострокового припинення повноважень Верховної Ради України, сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, сільського, селищного, міського голови, голови місцевої державної адміністрації

Цей Закон спрямований на реалізацію конституційних положень, за якими народ є єдиним джерелом влади в Україні, визначає принципи, підстави та порядок відкликання за народною ініціативою народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим і депутата місцевої ради, а також право громадян України ініціювати проведення відповідного референдуму щодо дострокового припинення повноважень Верховної Ради України, сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, сільського, селищного, міського голови, голови місцевої державної адміністрації.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

народна ініціатива про відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутата місцевої ради – це сформульовані та оформлені у відповідності до положень цього Закону та інших законодавчих актів України вимога, що у випадку підтримки її визначеною цим Законом кількістю громадян України, є підставою припинення їх повноважень;

ініціативна група – група громадян України, які за допомогою використання електронних підписів звертаються з народною ініціативою про відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим і депутата місцевої ради, до Центральної виборчої комісії, виборчої комісії Автономної Республіки Крим або територіальної виборчої комісії відповідно;

Реєстр народних ініціатив щодо відкликання депутатів – електронна

інформаційна база даних, розміщена на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії, що містить внесені до Центральної виборчої комісії, виборчої комісії Автономної Республіки Крим та відповідної територіальної виборчої комісії народні ініціативи про відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим і депутата місцевої ради. Положення про порядок ведення Реєстру народних ініціатив щодо відкликання депутатів затверджується Центральною виборчою комісією;

особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування – особи, визначені у пункті 1 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції».

Стаття 2. Законодавство про народну ініціативу щодо відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим і депутата місцевої ради та дострокового припинення повноважень Верховної Ради України, сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, сільського, селищного, міського голови, голови місцевої державної адміністрації

1. Правову основу реалізації громадянами України права відкликати народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим і депутата місцевої ради та достроково припинити повноваження Верховної Ради України, сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, сільського, селищного, міського голови, голови місцевої державної адміністрації складають Конституція України, цей Закон, інші закони України.

Стаття 3. Принципи реалізації права громадян України відкликати народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутата місцевої ради, права громадян України ініціювати проведення всеукраїнського референдуму щодо дострокового припинення повноважень Верховної Ради України, ініціювати проведення місцевого референдуму щодо висловлення недовіри сільській, селищній, міській, районній, обласній раді, сільському, селищному, міському голові, голові місцевої державної адміністрації

1. Принципами реалізації права громадян України відкликати народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутата місцевої ради, права громадян України ініціювати проведення всеукраїнського референдуму щодо дострокового припинення повноважень Верховної Ради України, ініціювати проведення місцевого референдуму щодо висловлення недовіри сільській, селищній, міській,

районній, обласній раді, сільському, селищному, міському голові, голові місцевої державної адміністрації є:

- народовладдя;
- законність;
- рівність;
- відповідальність перед суспільством та державою;
- пряме волевиявлення;
- вільна та особиста участь громадян України.

Стаття 4. Дострокове припинення за народною ініціативою повноважень Верховної Ради України, сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, сільського, селищного, міського голови, голови місцевої державної адміністрації

1. Громадяни України мають право ініціювати проведення всеукраїнського референдуму щодо дострокового припинення повноважень Верховної Ради України, процедура проведення якого визначається законом.

2. Громадяни України, які постійно проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, мають право ініціювати проведення місцевого референдуму щодо висловлення недовіри сільській, селищній, міській, районній, обласній раді, сільському, селищному, міському голові, голові відповідної місцевої державної адміністрації, на підставі чого їх повноваження достроково припиняються. Процедура проведення такого референдуму визначається законом.

Стаття 5. Право відкликати народного депутата України

1. Право відкликати народного депутата України, обраного за пропорційною системою у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі за виборчим списком від політичної партії – це гарантована Конституцією України можливість громадян України внести відповідну обґрунтовану ініціативу, яка у випадку її підтримки належною кількістю громадян України має наслідком дострокове припинення повноважень народного депутата України.

2. Право відкликати народного депутата України, обраного за мажоритарною системою відносною більшої в одномандатному виборчому окрузі – це гарантована Конституцією України можливість громадян України, які постійно проживають на території відповідного одномандатного виборчого округу, внести відповідну обґрунтовану ініціативу, яка у випадку її підтримки належною кількістю громадян України має наслідком дострокове припинення повноважень народного депутата України.

Розроблено авторським колективом ГО «Український Інститут Прямої Демократії» та Інститутом законодавства Верховної Ради України

© ГО «Український Інститут Прямої Демократії» 2019

Київ, Україна

Листопад 2019 року

3. Право відкликати народного депутата України належить громадянам України, які мають право голосу на виборах та референдумах.

4. Не мають права відкликати народного депутата України громадяни України, яких визнано судом недієздатними.

Стаття 6. Право відкликати депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1. Право відкликати депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим – це гарантована Конституцією України можливість громадян України, які постійно проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці внести відповідну обґрунтовану ініціативу, яка у випадку її підтримки належною кількістю громадян України має наслідком дострокове припинення повноважень депутата місцевої ради.

2. Право відкликати депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим належить громадянам України, які проживають на території Автономної Республіки Крим у межах відповідного територіального виборчого округу і мають право голосу на виборах та референдумах.

3. Не мають права відкликати депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим громадяни України, яких визнано судом недієздатними.

Стаття 7. Право відкликати депутата місцевої ради

1. Право відкликати депутата місцевої ради – це гарантована Конституцією України можливість громадян України, які постійно проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці внести відповідну обґрунтовану ініціативу, яка у випадку її підтримки належною кількістю громадян України має наслідком дострокове припинення повноважень депутата місцевої ради.

2. Право відкликати депутата місцевої ради належить громадянам України, які постійно проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці і мають право голосу на виборах та референдумах.

3. Не мають права відкликати депутата місцевої ради громадяни України, яких визнано судом недієздатними.

Стаття 8. Підстави відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутата місцевої ради

1. Підставами відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутата місцевої ради, який не виправдав довіри виборців, можуть бути:

Розроблено авторським колективом ГО «Український Інститут Прямої Демократії» та Інститутом законодавства Верховної Ради України

© ГО «Український Інститут Прямої Демократії» 2019

Київ, Україна

Листопад 2019 року

порушення народним депутатом України положень Регламенту Верховної Ради України, порушення депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим положень регламенту Верховної Ради Автономної Республіки Крим, порушення депутатом місцевої ради положень регламенту відповідної місцевої ради;

систематичне невиконання депутатом своїх обов'язків, у тому числі невиконання доручень відповідної ради та її органів, до складу яких його обрано;

систематичне грубе порушення депутатом вимог трудової дисципліни або норм депутатської етики;

використання депутатського мандата в особистих, зокрема корисливих, цілях;

невідповідність практичної діяльності депутата основним принципам і положенням його передвиборної програми чи передвиборної програми політичної партії, республіканської в Автономній Республіці Крим організації політичної партії або місцевої організації політичної партії, за виборчим списком якої його обрано.

Стаття 9. Обмеження щодо реалізації права відкликати народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутата місцевої ради

1. Реалізація права відкликати народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим або депутата місцевої ради не допускається в перші шість місяців і останні шість місяців строку повноважень Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим або відповідної місцевої ради.

2. Реалізація права відкликати народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутата місцевої ради не допускається в умовах воєнного або надзвичайного стану.

3. Повторне внесення народної ініціативи щодо відкликання одного і того самого народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим або депутата місцевої ради, що вже вносилися, але не була підтримана необхідною кількістю підписів громадян України, в якій наводяться одні і ті ж самі підстави та обґрунтування, може бути реалізоване не раніше ніж через календарний рік.

Розділ II

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НАРОДУ НА ВІДКЛИКАННЯ НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ, ОБРАНОГО ЗА ПРОПОРЦІЙНОЮ

СИСТЕМОЮ У ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОМУ БАГАТОМАНДАТНОМУ ВИБОРЧОМУ ОКРУЗІ ЗА ВИБОРЧИМ СПИСКОМ ВІД ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ

Стаття 10. Внесення народної ініціативи про відкликання народного депутата України, обраного за пропорційною системою у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі за виборчим списком від політичної партії

1. Громадяни України (ініціативна група) можуть з використанням електронних підписів звернутися до Центральної виборчої комісії через її офіційний веб-сайт із належно обґрунтованою народною ініціативою про відкликання народного депутата України, заповнивши спеціальну форму. У цій народній ініціативі має бути зазначена наступна інформація: ідентифікуючі дані про народного депутата України; чітке посилання на відповідну визначену цим Законом підставу(и) відкликання народного депутата України; конкретні факти, що обґрунтовують ту чи іншу підставу відкликання народного депутата України, визначену у народній ініціативі.

2. Разом із народною ініціативою про відкликання народного депутата України вноситься й відповідне подання із зазначенням ініціатора(ів) народної ініціативи (прізвище, ім'я, по-батькові, контакти, в т.ч. електронна адреса). Вказані у поданні особи братимуть участь у розгляді народної ініціативи про відкликання народного депутата України у Центральній виборчій комісії.

3. Народна ініціатива про відкликання народного депутата України включається до Реєстру народних ініціатив щодо відкликання депутатів на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії та оприлюднюється.

4. У включенні народної ініціативи про відкликання народного депутата України до Реєстру народних ініціатив щодо відкликання депутатів відмовляється у разі, якщо вона внесена з порушенням вимог частин першої та другої цієї статті.

Стаття 11. Підтримання народної ініціативи про відкликання народного депутата України, обраного за пропорційною системою у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі за виборчим списком від політичної партії

1. Підтримання народної ініціативи про відкликання народного депутата України відбувається із застосуванням громадянами України електронного підпису.

2. У разі, якщо протягом п'ятнадцяти робочих днів з дня оприлюднення народної ініціативи про відкликання народного депутата України у Реєстрі народних ініціатив щодо відкликання депутатів на офіційному веб-сайті

Центральної виборчої комісії її підтримали своїми підписами громадяни України, які представляють не менш як дві третини областей, у кількості, що становить не менше п'яти відсотків кількості виборців, які проголосували на останніх виборах народних депутатів України за політичну партію, за виборчим списком якої обрано відповідного народного депутата України, то Центральна виборча комісія протягом 10 робочих днів здійснює перевірку електронних підписів громадян України на підтримання народної ініціативи, щодо їх відповідності вимогам цієї частини. Порядок здійснення перевірки електронних підписів громадян України визначається Центральною виборчою комісією.

3. У разі, якщо електронні підписи громадян України на підтримання народної ініціативи про відкликання народного депутата України зібрано у відповідності до вимог частини другої цієї статті, то Центральна виборча комісія протягом десяти робочих днів здійснює перевірку достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання народного депутата України підстав(и) та фактів, а також організовує проведення відкритого засідання, про яке повідомляються народний депутат України, стосовно якого порушується питання про відкликання, та представники ініціативної групи, і на якому вони мають право бути присутніми та давати відповідні пояснення щодо суті народної ініціативи про відкликання народного депутата України.

4. За результатами здійснення перевірки достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання народного депутата України підстав(и) та фактів, а також проведеного відкритого засідання Центральна виборча комісія протягом п'яти робочих днів готує обґрунтований висновок, який оприлюднюється на її офіційному веб-сайті.

5. У разі, якщо висновок Центральної виборчої комісії щодо перевірки достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання народного депутата України підстав(и) та фактів є негативним, то народна ініціатива про відкликання народного депутата України вважається відхиленою.

6. У разі, якщо висновок Центральної виборчої комісії щодо перевірки достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання народного депутата України підстав(и) та фактів є позитивним, то народна ініціатива про відкликання народного депутата України оприлюднюється у Реєстрі народних ініціатив щодо відкликання депутатів на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії.

7. Народна ініціатива про відкликання народного депутата України вважається підтриманою, якщо з дня її останнього оприлюднення у Реєстрі народних ініціатив щодо відкликання депутатів протягом сорока п'яти календарних днів її підтримають своїми підписами громадяни України, які представляють не менш як дві третини областей, у кількості не менше

двадцяти відсотків кількості виборців, які проголосували на останніх виборах народних депутатів України за політичну партію, за виборчим списком якої обрано відповідного народного депутата України (включаючи попередні зібрані підписи на підтримання цієї народної ініціативи).

8. Громадяни України, які підтримали своїми підписами народну ініціативу про відкликання народного депутата України, можуть до закінчення визначеного строку для збору підписів відкликати свій підпис.

9. Центральна виборча комісія протягом тридцяти робочих днів здійснює перевірку електронних підписів громадян України щодо їх відповідності вимогам частини сьомої цієї статті.

10. У випадку не набрання народною ініціативою про відкликання народного депутата України необхідної кількості підписів громадян України у визначений строк народна ініціатива вважається такою, що відхилена.

Стаття 12. Припинення повноважень народного депутата України, обраного за пропорційною системою у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі за виборчим списком від політичної партії

1. У випадку підтримки народної ініціативи про відкликання народного депутата України необхідною кількістю підписів громадян України у визначений строк Центральна виборча комісія визнає народного депутата України відкликаним виборцями, у зв'язку з чим його повноваження припиняються.

Розділ III

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НАРОДУ НА ВІДКЛИКАННЯ НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ, ОБРАНОГО ЗА МАЖОРИТАРНОЮ СИСТЕМОЮ ВІДНОСНОЇ БІЛЬШОСТІ В ОДНОМАНДАТНОМУ ВИБОРЧОМУ ОКРУЗІ

Стаття 13. Внесення народної ініціативи про відкликання народного депутата України, обраного за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатному виборчому окрузі

1. Громадяни України (ініціативна група), які є виборцями відповідного одномандатного виборчого округу, можуть з використанням електронних підписів звернутися до Центральної виборчої комісії через її офіційний веб-сайт із належно обґрунтованою народною ініціативою про відкликання народного депутата України, заповнивши спеціальну форму. У цій народній ініціативі має бути зазначена наступна інформація: ідентифікуючі дані про народного депутата України; чітке посилання на відповідну визначену цим Законом підставу(и) відкликання народного депутата України; конкретні

Розроблено авторським колективом ГО «Український Інститут Прямої Демократії» та Інститутом законодавства Верховної Ради України

© ГО «Український Інститут Прямої Демократії» 2019

Київ, Україна

Листопад 2019 року

факти, що обґрунтовують ту чи іншу підставу відкликання народного депутата України, визначену у народній ініціативі.

2. Разом із народною ініціативою про відкликання народного депутата України вноситься й відповідне подання із зазначенням ініціатора(ів) народної ініціативи (прізвище, ім'я, по-батькові, контакти, в т.ч. електронна адреса). Вказані у поданні особи братимуть участь у розгляді народної ініціативи про відкликання народного депутата України у Центральній виборчій комісії.

3. Народна ініціатива про відкликання народного депутата України включається до Реєстру народних ініціатив щодо відкликання депутатів на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії та оприлюднюється.

4. У включенні народної ініціативи про відкликання народного депутата України до Реєстру народних ініціатив щодо відкликання депутатів відмовляється у разі, якщо вона внесена з порушенням вимог частин першої та другої цієї статті.

Стаття 14. Підтримання народної ініціативи про відкликання народного депутата України, обраного за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатному виборчому окрузі

1. Підтримання народної ініціативи про відкликання народного депутата України відбувається із застосуванням громадянами України електронного підпису.

2. У разі, якщо протягом п'ятнадцяти робочих днів з дня оприлюднення народної ініціативи про відкликання народного депутата України у Реєстрі народних ініціатив щодо відкликання депутатів на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії її підтримали своїми підписами громадяни України, які є виборцями відповідного одномандатного виборчого округу, у кількості, що становить не менше п'яти відсотків кількості виборців, які проголосували на останніх виборах народних депутатів України за даного кандидата у народні депутати України, то Центральна виборча комісія протягом десяти робочих днів здійснює перевірку електронних підписів громадян України на підтримання народної ініціативи, щодо їх відповідності вимогам цієї частини.

3. У разі, якщо електронні підписи громадян України на підтримання народної ініціативи про відкликання народного депутата України зібрано у відповідності до вимог частини другої цієї статті, то Центральна виборча комісія протягом десяти робочих днів здійснює перевірку достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання народного депутата України підстав(и) та фактів, а також організовує проведення відкритого засідання, про яке повідомляються народний депутат України, стосовно якого порушується питання про відкликання, та представники

ініціативної групи, і на якому вони мають право бути присутніми та давати відповідні пояснення щодо суті народної ініціативи про відкликання народного депутата України.

4. За результатами здійснення перевірки достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання народного депутата України підстав(и) та фактів, а також проведеного відкритого засідання Центральної виборчої комісії протягом п'яти робочих днів готує обґрунтований висновок, який оприлюднюється на її офіційному веб-сайті.

5. У разі, якщо висновок Центральної виборчої комісії щодо перевірки достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання народного депутата України підстав(и) та фактів є негативним, то народна ініціатива про відкликання народного депутата України вважається відхиленою.

6. У разі, якщо висновок Центральної виборчої комісії щодо перевірки достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання народного депутата України підстав(и) та фактів є позитивним, то народна ініціатива про відкликання народного депутата України оприлюднюється у Реєстрі народних ініціатив щодо відкликання депутатів на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії.

7. Народна ініціатива про відкликання народного депутата України вважається підтриманою, якщо з дня її останнього оприлюднення у Реєстрі народних ініціатив щодо відкликання депутатів протягом сорока п'яти календарних днів її підтримають своїми підписами громадяни України, які є виборцями відповідного одномандатного виборчого округу, у кількості не менше кількості виборців, які проголосували на останніх виборах народних депутатів України за даного кандидата у народні депутати України, (включаючи попередні зібрані підписи на підтримання цієї народної ініціативи).

8. Громадяни України, які підтримали своїми підписами народну ініціативу про відкликання народного депутата України, можуть до закінчення строку для збору підписів відкликати свій підпис.

9. Центральна виборча комісія протягом тридцяти робочих днів здійснює перевірку електронних підписів громадян України щодо їх відповідності вимогам частини сьомої цієї статті.

10. У випадку не набрання народною ініціативою про відкликання народного депутата України необхідної кількості підписів громадян України у визначений строк народна ініціатива вважається такою, що відхилена.

Стаття 15. Припинення повноважень народного депутата України, обраного за мажоритарною системою відносною більшості в

одномандатному виборчому округу

1. У випадку підтримки народної ініціативи про відкликання народного депутата України необхідною кількістю підписів громадян України у визначений строк Центральна виборча комісія визнає народного депутата України відкликаним виборцями, у зв'язку з чим його повноваження припиняються.

Розділ IV

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НАРОДУ НА ВІДКЛИКАННЯ ДЕПУТАТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

Стаття 16. Внесення народної ініціативи про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1. Громадяни України (ініціативна група) можуть з використанням електронних підписів звернутися до виборчої комісії Автономної Республіки Крим через офіційний веб-сайт Центральної виборчої комісії із належно обґрунтованою народною ініціативою про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, заповнивши спеціальну форму. У цій народній ініціативі має бути зазначена наступна інформація: ідентифікуючі дані про депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим; чітке посилання на відповідну визначену цим Законом підставу(и) відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим; конкретні факти, що обґрунтовують ту чи іншу підставу відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, визначену у народній ініціативі.

2. Разом із народною ініціативою про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим вноситься й відповідне подання із зазначенням ініціатора(ів) народної ініціативи (прізвище, ім'я, по-батькові, контакти, в т.ч. електронна адреса). Вказані у поданні особи братимуть участь у розгляді народної ініціативи про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим у виборчій комісії Автономної Республіки Крим.

3. Народна ініціатива про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим включається до Реєстру народних ініціатив щодо відкликання депутатів на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії та оприлюднюється.

4. У включенні народної ініціативи про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим до Реєстру народних ініціатив щодо відкликання депутатів відмовляється у разі, якщо вона внесена з порушенням вимог частин першої та другої цієї статті.

Стаття 17. Підтримання народної ініціативи про відкликання

Розроблено авторським колективом ГО «Український Інститут Прямої Демократії» та Інститутом законодавства Верховної Ради України

© ГО «Український Інститут Прямої Демократії» 2019

Київ, Україна

Листопад 2019 року

депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1. Підтримання народної ініціативи про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим відбувається із застосуванням громадянами України електронного підпису.

2. У разі, якщо протягом п'ятнадцяти робочих днів з дня оприлюднення народної ініціативи про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим у Реєстрі народних ініціатив щодо відкликання депутатів на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії її підтримали своїми підписами громадяни України, які проживають на території Автономної Республіки Крим у межах відповідного територіального виборчого округу, у кількості, що становить не менше п'яти відсотків кількості виборців, які проголосували на останніх виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим за республіканську в Автономній Республіці Крим організацію політичної партії, за виборчим списком якої обрано відповідного депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, то виборча комісія Автономної Республіки Крим протягом десяти робочих днів здійснює перевірку електронних підписів громадян України на підтримання народної ініціативи, щодо їх відповідності вимогам цієї частини.

3. У разі, якщо електронні підписи громадян України на підтримання народної ініціативи про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим зібрано у відповідності до вимог частини другої цієї статті, то виборча комісія Автономної Республіки Крим протягом десяти робочих днів здійснює перевірку достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим підстав(и) та фактів, а також організовує проведення відкритого засідання, про яке повідомляються депутат Верховної Ради Автономної Республіки Крим, стосовно якого порушується питання про відкликання, та представники ініціативної групи, і на якому вони мають право бути присутніми та давати відповідні пояснення щодо суті народної ініціативи про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

4. За результатами здійснення перевірки достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим підстав(и) та фактів, а також проведеного відкритого засідання виборча комісія Автономної Республіки Крим протягом п'яти робочих днів готує обґрунтований висновок, який оприлюднюється на її офіційному веб-сайті.

5. У разі, якщо висновок виборчої комісії Автономної Республіки Крим щодо перевірки достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим підстав(и) та фактів є негативним, то народна ініціатива про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим

вважається відхиленою.

6. У разі, якщо висновок виборчої комісії Автономної Республіки Крим щодо перевірки достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим підстав(и) та фактів є позитивним, то народна ініціатива про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим оприлюднюється у Реєстрі народних ініціатив щодо відкликання депутатів на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії.

7. Народна ініціатива про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим вважається підтриманою, якщо з дня її останнього оприлюднення у Реєстрі народних ініціатив щодо відкликання депутатів протягом сорока п'яти календарних днів її підтримають своїми підписами громадяни України, які проживають на території Автономної Республіки Крим у межах відповідного територіального виборчого округу, у кількості не менше двадцяти відсотків кількості виборців, які проголосували на останніх виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим за республіканську в Автономній Республіці Крим організацію політичної партії, за виборчим списком якої обрано відповідного депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим (включаючи попередні зібрані підписи на підтримання цієї народної ініціативи).

8. Громадяни України, які підтримали своїми підписами народну ініціативу про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, можуть до закінчення визначеного строку для збору підписів відкликати свій підпис.

9. Виборча комісія Автономної Республіки Крим протягом тридцяти робочих днів здійснює перевірку електронних підписів громадян України щодо їх відповідності вимогам частини сьомої цієї статті.

10. У випадку не набрання народною ініціативою про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим необхідної кількості підписів громадян України у визначений строк народна ініціатива вважається такою, що відхилена.

Стаття 18. Припинення повноважень депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1. У випадку підтримки народної ініціативи про відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим необхідною кількістю підписів громадян України у визначений строк виборча комісія Автономної Республіки Крим визнає депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим відкликаним виборцями, у зв'язку з чим його повноваження припиняються.

Розділ V

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НАРОДУ НА ВІДКЛИКАННЯ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ

Стаття 19. Внесення народної ініціативи про відкликання депутата місцевої ради

1. Громадяни України (ініціативна група), які відповідно до закону про місцеві вибори є виборцями відповідного виборчого округу, можуть з використанням електронних підписів звернутися до відповідної територіальної виборчої комісії через офіційний веб-сайт Центральної виборчої комісії із належно обґрунтованою народною ініціативою про відкликання депутата відповідної місцевої ради, заповнивши спеціальну форму. У цій народній ініціативі має бути зазначена наступна інформація: ідентифікуючі дані про депутата відповідної місцевої ради; чітке посилання на відповідну визначену цим Законом підставу(и) відкликання депутата місцевої ради; конкретні факти, що обґрунтовують ту чи іншу підставу відкликання депутата місцевої ради, визначену у народній ініціативі.

2. Разом із народною ініціативою про відкликання депутата місцевої ради вноситься й відповідне подання із зазначенням ініціатора(ів) народної ініціативи (прізвище, ім'я, по-батькові, контакти, в т.ч. електронна адреса). Вказані у поданні особи братимуть участь у розгляді народної ініціативи про відкликання депутата місцевої ради у відповідній територіальній виборчій комісії.

3. Народна ініціатива про відкликання депутата місцевої ради включається до Реєстру народних ініціатив щодо відкликання депутатів на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії та оприлюднюється.

4. У включенні народної ініціативи про відкликання депутата місцевої ради до Реєстру народних ініціатив щодо відкликання депутатів відмовляється у разі, якщо вона внесена з порушенням вимог частин першої та другої цієї статті.

Стаття 20. Підтримання народної ініціативи про відкликання депутата місцевої ради

1. Підтримання народної ініціативи про відкликання депутата місцевої ради відбувається із застосуванням громадянами України електронного підпису.

2. У разі, якщо протягом п'ятнадцяти робочих днів з дня оприлюднення народної ініціативи про відкликання депутата місцевої ради у Реєстрі народних ініціатив щодо відкликання депутатів на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії народну ініціативу підтримали своїми

Розроблено авторським колективом ГО «Український Інститут Прямої Демократії» та Інститутом законодавства Верховної Ради України

© ГО «Український Інститут Прямої Демократії» 2019

Київ, Україна

Листопад 2019 року

підписами громадяни України, які відповідно до закону про місцеві вибори є виборцями відповідного виборчого округу, у кількості, що становить не менше п'яти відсотків кількості виборців, які проголосували на останніх виборах депутатів місцевої ради за даного кандидата у депутати, обраного за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах, або виборців, які проголосували на останніх виборах депутатів місцевої ради за місцеву організацію політичної партії, за виборчим списком якої обрано відповідного депутата, то територіальна виборча комісія протягом десяти робочих днів здійснює перевірку електронних підписів громадян України на підтримання народної ініціативи, щодо їх відповідності вимогам цієї частини.

3. У разі, якщо електронні підписи громадян України на підтримання народної ініціативи про відкликання депутата місцевої ради зібрано у відповідності до вимог частини другої цієї статті, то територіальна виборча комісія протягом десяти робочих днів здійснює перевірку достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання депутата місцевої ради підстав(и) та фактів, а також організовує проведення відкритого засідання, про яке повідомляються депутат місцевої ради, стосовно якого порушується питання про відкликання, та представники ініціативної групи, і на якому вони мають право бути присутніми та давати відповідні пояснення щодо суті народної ініціативи про відкликання депутата місцевої ради.

4. За результатами здійснення перевірки достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання депутата місцевої ради підстав(и) та фактів, а також проведеного відкритого засідання територіальна виборча комісія протягом п'яти робочих днів готує обґрунтований висновок, який оприлюднюється на офіційному веб-сайті територіальної виборчої комісії.

5. У разі, якщо висновок територіальної виборчої комісії щодо перевірки достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання депутата місцевої ради підстав(и) та фактів є негативним, то народна ініціатива про відкликання депутата місцевої ради вважається відхиленою.

6. У разі, якщо висновок територіальної виборчої комісії щодо перевірки достовірності та обґрунтованості наведених у народній ініціативі про відкликання депутата місцевої ради підстав(и) та фактів є позитивним, то народна ініціатива про відкликання депутата місцевої ради оприлюднюється у Реєстрі народних ініціатив щодо відкликання депутатів на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії.

7. Народна ініціатива про відкликання депутата місцевої ради вважається підтриманою, якщо з дня її останнього оприлюднення у Реєстрі народних ініціатив щодо відкликання депутатів протягом сорока п'яти

календарних днів її підтримають своїми підписами громадяни України, які відповідно до закону про місцеві вибори є виборцями відповідного виборчого округу, у кількості не менше кількості виборців, які проголосували на останніх виборах депутатів місцевої ради за даного кандидата у депутати, обраного за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах, або двадцяти відсотків виборців, які проголосували на останніх виборах депутатів місцевої ради за місцеву організацію політичної партії, за виборчим списком якої обрано відповідного депутата, (включаючи попередні зібрані підписи на підтримання народної ініціативи).

8. Громадяни України, які підтримали своїми підписами народну ініціативу про відкликання депутата місцевої ради, можуть до закінчення строку для збору підписів відкликати свій підпис.

9. Територіальна виборча комісія протягом тридцяти робочих днів здійснює перевірку електронних підписів громадян України щодо їх відповідності вимогам частини сьомої цієї статті.

10. У випадку не набрання народною ініціативою про відкликання депутата місцевої ради необхідної кількості підписів громадян України у визначений строк народна ініціатива вважається такою, що відхилена.

Стаття 21. Припинення повноважень депутата місцевої ради

1. У випадку підтримки народної ініціативи про відкликання депутата місцевої ради необхідною кількістю підписів громадян України у визначений строк територіальна виборча комісія визнає депутата місцевої ради відкликаним виборцями, у зв'язку з чим його повноваження припиняються.

Розділ VI

АГІТАЦІЯ ЗА ПІДТРИМАННЯ (НЕ ПІДТРИМАННЯ) НАРОДНОЇ ІНІЦІАТИВИ ПРО ВІДКЛИКАННЯ ДЕПУТАТА ТА ЇЇ ФІНАНСУВАННЯ

Стаття 22. Агітація за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата

1. Громадяни України, політичні партії, а також громадські організації, зареєстровані у встановленому законом порядку, можуть проводити агітацію за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата, внесеної ініціативною групою.

2. Агітація за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата – це здійснення будь-якої діяльності, що спонукає громадян України підтримати із застосуванням електронного підпису

народну ініціативу про відкликання депутата або утриматися від її підтримання.

3. Громадяни України мають право вільно і всебічно обговорювати народну ініціативу про відкликання депутата, офіційні інформаційні матеріали народної ініціативи про відкликання депутата, можливі наслідки її прийняття, особисто вести або брати участь у проведенні агітації щодо підтримання чи непідтримання народної ініціативи про відкликання депутата.

4. Агітація за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата може проводитися у таких формах:

1) проведення зборів громадян, дебатів, дискусій та інших публічних заходів агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата;

2) проведення мітингів, походів, демонстрацій, пікетів як за так і проти народної ініціативи про відкликання депутата;

3) встановлення інформаційних наметів для агітації;

4) оприлюднення в друкованих та аудіовізуальних (електронних) засобах масової інформації, в мережі Інтернет виступів, думок, інтерв'ю, нарисів, відеофільмів, інших публікацій та повідомлень за чи проти народної ініціативи про відкликання депутата;

5) розповсюдження листівок, плакатів та інших друкованих агітаційних матеріалів чи друкованих видань, в яких розміщено матеріали агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата;

6) публічні заклики підтримувати чи не підтримувати народну ініціативу про відкликання депутата, надання публічних оцінок змісту народної ініціативи про відкликання депутата;

7) в інших формах, що не суперечать Конституції та законам України.

5. Агітація за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата розпочинається у визначених формах після оприлюднення народної ініціативи про відкликання депутата у Реєстрі народних ініціатив щодо відкликання депутатів на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії.

6. Громадяни України, політичні партії, а також громадські організації, зареєстровані у встановленому законом порядку, на власний розсуд можуть виготовляти матеріали агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата, розміщати їх у засобах масової інформації усіх форм власності та у мережі Інтернет.

Стаття 23. Обмеження щодо агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата

1. Під час агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата забороняється поширення у будь-якій формі матеріалів, що містять заклики до порушення конституційного ладу та територіальної цілісності України, підризу її безпеки, незаконного захоплення державної влади, розпалювання міжетнічної, расової, національної, релігійної ворожнечі тощо.

2. Під час агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата забороняється надавати або обіцяти надати громадянам України послуги, грошові кошти, подарунки та інші матеріальні цінності (крім агітаційних матеріалів), знижки на товари або послуги, з метою схилити їх підтримати або не підтримати народну ініціативу про відкликання депутата.

3. Участь в агітації в будь-якій формі за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата забороняється:

- 1) іноземцям та особам без громадянства;
- 2) особам, визначеним у пункті 1 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» (крім народного депутата України та депутата місцевої ради, стосовно яких внесено народну ініціативу про відкликання);
- 3) органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим, іншим державним органам, органам місцевого самоврядування.
4. Забороняється використання приміщень органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, інших державних органів, органів місцевого самоврядування для проведення заходів агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата.

Стаття 24. Обмеження щодо фінансування агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата

1. Громадянам України, політичним партіям, а також громадським організаціям, зареєстрованим в установленому законом порядку, забороняється отримання коштів для фінансування агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата від:

- 1) органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, інших державних органів, органів місцевого самоврядування;
- 2) державних та комунальних підприємств, установ та організацій, а також юридичних осіб, в яких не менше десяти відсотків статутного капіталу або прав голосу прямо або опосередковано належать державі, органам

місцевого самоврядування чи нерезидентам або кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами) яких є особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування відповідно до Закону України «Про запобігання корупції»;

3) іноземних держав, іноземних юридичних осіб, іноземців та осіб без громадянства, а також юридичних осіб, кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами) яких є іноземці чи особи без громадянства;

4) незареєстрованих громадських об'єднань, благодійних та релігійних об'єднань (організацій);

5) громадян України, які не досягли 18-річного віку, громадян України, яких судом визнано недієздатними, а також анонімних осіб або під псевдонімом.

Розділ VII

ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ АБО БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

Стаття 25. Оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій

1. Рішення, дії або бездіяльність виборчих комісій можуть бути оскаржені в порядку, встановленому законами.

Розділ VIII

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НАРОДНУ ІНІЦІАТИВУ ЩОДО ВІДКЛИКАННЯ НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ, ДЕПУТАТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ, ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ ТА ДОСТРОКОВОГО ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ОКРЕМИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ЇХНІХ ПОСАДОВИХ ОСІБ

Стаття 26. Відповідальність за порушення законодавства про народну ініціативу щодо відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутата місцевої ради та дострокового припинення повноважень окремих органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб

1. Особи, винні в порушенні законодавства про народну ініціативу щодо відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради

Розроблено авторським колективом ГО «Український Інститут Прямої Демократії» та Інститутом законодавства Верховної Ради України

© ГО «Український Інститут Прямої Демократії» 2019

Київ, Україна

Листопад 2019 року

Автономної Республіки Крим, депутата місцевої ради та дострокового припинення повноважень окремих органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб, притягуються до відповідальності у порядку, встановленому законом.

Розділ ІХ

ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо народовладдя)».

2. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) У Кодексі України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122):

а) у статті 212-9:

назву після слів «проведення референдуму» доповнити словами «агітації при здійсненні права відкликати депутата»;

частину першу після слів «проведення референдуму» доповнити словами «агітації при здійсненні права відкликати депутата»;

б) у статті 212-10:

назву після слів «передвиборної агітації» доповнити словами «агітації при здійсненні права відкликати депутата»;

частину першу після слів «передвиборної агітації» доповнити словами «агітації при здійсненні права відкликати депутата»;

2) у Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25-26, ст. 131):

а) у статті 157:

назву після слів «брати участь у референдумі» доповнити словами «здійсненню права відкликати депутата»;

частину першу після слів «брати участь у референдумі» доповнити словами «здійсненню права відкликати депутата»;

б) у статті 159-1:

назву після слів «місцевого референдуму» доповнити словами «агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата»;

частину другу викласти у такій редакції:

«2. Умисне здійснення внеску на підтримку політичної партії особою, яка не має на те права, або від імені юридичної особи, яка не має на те права, умисне здійснення внеску на користь політичної партії фізичною особою або від імені юридичної особи у великому розмірі, умисне надання фінансової (матеріальної) підтримки для здійснення передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму фізичною особою або від імені юридичної особи у великому розмірі чи особою, яка не має на те права, або від імені юридичної особи, яка не має на те права, а так само умисне отримання внеску на користь партії від особи, яка не має права здійснювати такий внесок, або у великому розмірі, умисне надання фінансової (матеріальної) підтримки для здійснення агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата особою, яка не має права надавати таку фінансову (матеріальну) підтримку, умисне отримання у великому розмірі фінансової (матеріальної) підтримки у здійсненні передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму, умисне отримання такої фінансової (матеріальної) підтримки від особи, яка не має права надавати таку фінансову (матеріальну) підтримку, умисне отримання фінансової (матеріальної) підтримки для здійснення агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата від особи, яка не має права надавати таку фінансову (матеріальну) підтримку, -

караються штрафом від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.»;

в) у статті 160:

назву після слів «учасника референдуму» доповнити словами «громадян під час проведення агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата»;

частини першу, другу та третю викласти у такій редакції:

«1. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання виборцем, учасником референдуму, громадянином під час проведення агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата для себе чи третьої особи неправомірної вигоди за вчинення чи невчинення будь-яких дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним свого виборчого права або права голосу (відмова від участі в голосуванні, голосування на виборчій дільниці (дільниці референдуму) більше одного разу, голосування за окремого кандидата на виборах або відмова від такого голосування, передання виборчого бюлетеня (бюлетеня для голосування на референдумі)

іншій особі), права підтримати народну ініціативу про відкликання депутата (передача свого електронного підпису для підтримки народної ініціативи про відкликання депутата іншій особі), незалежно від фактичного волевиявлення особи та результатів голосування -

караються штрафом від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на той самий строк.

2. Пропозиція, обіцянка або надання виборцю чи учаснику референдуму, громадянину під час проведення агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата неправомірної вигоди за вчинення або невчинення будь-яких дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним свого виборчого права чи права на участь у референдумі (відмова від участі в голосуванні, голосування на виборчій дільниці (дільниці референдуму) більше одного разу, голосування за окремого кандидата на виборах, кандидатів від політичної партії, місцевої організації політичної партії або відмова від такого голосування, передача виборчого бюлетеня іншій особі), права підтримати народну ініціативу про відкликання депутата (передача свого електронного підпису для підтримки народної законодавчої ініціативи іншій особі), -

караються обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від одного до трьох років.

3. Здійснення передвиборної агітації (агітації референдуму), агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата шляхом надання підприємствам, установам, організаціям неправомірної вигоди або надання безоплатно товарів (крім товарів, що містять візуальні зображення найменування, символіки, прапора політичної партії, вартість яких не перевищує розміру, встановленого законодавством), робіт, послуг -

карається обмеженням волі на строк від двох до чотирьох років або позбавленням волі на той самий строк з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від одного до трьох років.»;

3) у Кодексі адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 35-36, № 37, ст.446):

частини першу, другу, третю, четверту статті 273 викласти у новій редакції:

«1. Право оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій мають суб'єкти відповідного виборчого процесу (крім виборчої комісії), а також ініціативна група

референдуму, інші суб'єкти ініціювання референдуму, суб'єкти процесу відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутата місцевої ради.

2. Виборець, учасник всеукраїнського референдуму (громадянин України, який має право голосу у відповідних виборах або референдумі), учасник процесу відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутата місцевої ради може оскаржити рішення, дії чи бездіяльність виборчої комісії, комісії з референдуму, членів цих комісій, якщо такі рішення, дія чи бездіяльність безпосередньо порушують його виборчі права або інтереси щодо участі у виборчому процесі, процесі референдуму, процесі відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутата місцевої ради.

3. Рішення, дії або бездіяльність Центральної виборчої комісії щодо встановлення нею результатів виборів, всеукраїнського референдуму, відкликання народного депутата України оскаржуються до Верховного Суду. Усі інші рішення, дії або бездіяльність Центральної виборчої комісії, члена цієї комісії, прийняті у межах виборчого процесу, оскаржуються до апеляційного адміністративного суду в апеляційному окрузі, що включає місто Київ.

4. Рішення, дії чи бездіяльність територіальних (окружних) виборчих комісій щодо підготовки та проведення місцевих виборів, виборів Президента України, народних депутатів України, щодо відкликання депутата місцевої ради; виборчої комісії Автономної Республіки Крим щодо відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим; обласних комісій з референдуму і комісії Автономної Республіки Крим з всеукраїнського референдуму, а також членів зазначених комісій оскаржуються до окружного адміністративного суду за місцезнаходженням відповідної комісії.»;

4) у Законі України «Про статус народного депутата України» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 3, ст. 17):

а) частину першу статті 4 доповнити новим пунктом 7 такого змісту:

«7) відкликання громадянами України»;

б) статтю 5 доповнити новою частиною четвертою такого змісту:

«4. Підставами відкликання народного депутата України, який не виправдав довіри виборців, можуть бути:

порушення депутатом положень Регламенту Верховної Ради України;

систематичне невиконання депутатом своїх обов'язків, у тому числі невиконання доручень відповідної ради та її органів, до складу яких його

Розроблено авторським колективом ГО «Український Інститут Прямої Демократії» та Інститутом законодавства Верховної Ради України

© ГО «Український Інститут Прямої Демократії» 2019

Київ, Україна

Листопад 2019 року

обрано;

систематичне грубе порушення депутатом вимог трудової дисципліни або норм депутатської етики;

використання депутатського мандата в особистих, зокрема корисливих, цілях;

невідповідність практичної діяльності депутата основним принципам і положенням його передвиборної програми чи передвиборної програми партії, за виборчим списком якої його обрано.

Порядок відкликання народного депутата України громадянами України встановлюється законом.»;

5) у Законі України «Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим» (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 29, ст.191):

а) пункт 5 частини шостої статті 6 виключити;

б) статтю 7 викласти у такій редакції:

«Стаття 7. Відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим громадянами України

1. Право відкликати депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим належить громадянам України, які проживають на території Автономної Республіки Крим у межах відповідного територіального виборчого округу і мають право голосу на виборах та референдумах.

2. Підставами відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, який не виправдав довіри виборців, можуть бути:

порушення депутатом положень регламенту Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

систематичне невиконання депутатом своїх обов'язків, у тому числі невиконання доручень відповідної ради та її органів, до складу яких його обрано;

систематичне грубе порушення депутатом вимог трудової дисципліни або норм депутатської етики;

використання депутатського мандата в особистих, зокрема корисливих, цілях;

невідповідність практичної діяльності депутата основним принципам і положенням передвиборної програми республіканської в Автономній Республіці Крим організації політичної партії, за виборчим списком якої його обрано.

3. Порядок відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим встановлюється законом.»;

б) у Законі України «Про статус депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим» (Відомості Верховної Ради України, 2007 р., № 14, ст.168):

у статті 4:

частину першу доповнити новим пунктом 5-1 такого змісту:

«5-1) відкликання громадянами України»;

доповнити новою частиною сьомою такого змісту:

«7. Право відкликати депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим належить громадянам України, які проживають на території Автономної Республіки Крим у межах відповідного територіального виборчого округу і мають право голосу на виборах та референдумах.

Підставами відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, який не виправдав довіри виборців, можуть бути:

порушення депутатом положень регламенту Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

систематичне невиконання депутатом своїх обов'язків, у тому числі невиконання доручень відповідної ради та її органів, до складу яких його обрано;

систематичне грубе порушення депутатом вимог трудової дисципліни або норм депутатської етики;

використання депутатського мандата в особистих, зокрема корисливих, цілях;

невідповідність практичної діяльності депутата основним принципам і положенням передвиборної програми республіканської в Автономній Республіці Крим організації політичної партії, за виборчим списком якої його обрано.

Порядок відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим встановлюється законом.»;

7) у Законі України «Про статус депутатів місцевих рад» (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 40, ст.290):

а) у статті 5:

пункт 1 частини першої викласти у такій редакції:

«1) його відкликання громадянами України»;

доповнити новою частиною восьмою такого змісту:

«8. Підставами відкликання депутата місцевої ради, який не виправдав довіри виборців, можуть бути:

порушення депутатом положень регламенту відповідної місцевої ради;

систематичне невиконання депутатом своїх обов'язків, у тому числі невиконання доручень відповідної ради та її органів, до складу яких його обрано;

систематичне грубе порушення депутатом вимог трудової дисципліни або норм депутатської етики;

використання депутатського мандата в особистих, зокрема корисливих, цілях;

невідповідність практичної діяльності депутата основним принципам і положенням його передвиборної програми чи передвиборної програми місцевої організації політичної партії, за виборчим списком якої його обрано.

Порядок відкликання депутата місцевої ради громадянами України встановлюється законом.»;

б) розділ V виключити;

8) у Законі України «Про місцеві державні адміністрації» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 20-21, ст.190):

статтю 9 доповнити новою частиною п'ятою такого змісту:

«Повноваження голови місцевої державної адміністрації припиняються на підставі висловлення йому недовіри на місцевому референдумі громадянами України, які постійно проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.»;

9) у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст.170):

у статті 78:

частину другу після слів «районної в місті» доповнити словами «районної, обласної»;

частину третю доповнити другим реченням такого змісту:

«Питання про дострокове припинення повноважень районної, обласної ради за рішенням місцевого референдуму може бути порушене не менш як однією десятою частиною громадян, що проживають на відповідній території і мають право голосу.»;

частину сьому після слів «районна в місті» доповнити словами «районна, обласна».

**Голова
Верховної Ради України**